

4.1 Grundläggande termer och begrepp som rör urvalstekniker

- *Population*. En population består i grunden av samtliga de enheter som man gör sitt urval ifrån. Jag använder termen "enhet" eftersom det inte behöver handla om människor som väljs ut – forskaren kan göra sitt urval från en population som består av exempelvis nationer, städer, bostadsområden, skolor eller företag. Fich & Hayes (1994) baserade delvis sin forskning på ett slumpmässigt urval av olika testamenten (som alltså utgjorde populationen). Ordet "population" har därför ett bredare användningsområde än när det gäller en vardaglig användning av ordet; population brukar då avse alla invånare i ett land.
- *Stickprov eller sampel*. Den del av populationen som väljs ut för en studie; samplet utgör en del eller subgroup av populationen. Urvalstekniken kan bygga på slumpmässighet (sannolikhetsurval).
- *Urvalsram*. En uppställning eller förteckning av alla enheter i den population man gör sitt urval från.
- *Representativt urval*. Ett sampel som på ett adekvat sätt speglar populationen; ett representativt urval kan sägas utgöra en miniatyr av populationen.
- *Sannolikhetsurval*. Ett sådant urval har valts på slumpmässig grund, vilket innebär att man vet sannolikheten för att respektive enhet i populationen väljs ut. Man antar generellt att ett representativt urval blir följderna då man använder sannolikhetsurval. Målet med sannolikhetsurval är att minimera samplingsfelet.
- *Icke-sannolikhetsurval*. Ett urval som man fått fram på andra sätt än genom en slumpmässig urvalsteknik. Det betyder i grunden att vissa enheter i populationen har större chans än andra att komma med i urvalet eller stickprovet.
- *Urvalsfel*. Skillnaden mellan ett urval och den population som urvalet baserar sig på, även i det fall då man använt sig av ett sannolikhetsurval.
- *Fel som inte rör själva urvalet*. Skillnader mellan population och urval som är en följd av antingen brister i samplingsförfarandet, till exempel en bristfällig urvalsram, att respondenterna underlåter att svara på vissa frågor, olämpliga frågeformuleringar, dålig intervjuteknik eller felaktigheter då man bearbetar sina data.
- *Bortfall*. En felkälla som inte rör själva urvalsprocessen och som kan uppstå då individerna väljs ut, till exempel då vissa respondenter vägrar samarbeta, inte kan hittas för en intervju eller av någon anledning är oförmögna att lämna den information man får fram (till exempel på grund av exempelvis dyslexi eller en psykisk störning).

för samtliga studenter vid högskolan eller universitetet i fråga.

Besluten om vilka studenter som ska väljas ut påverkas därför i alla dessa tre fall av personliga faktorer, den eventuella tillgången på respondenter och de kriterier man använder för urvalet. Den typen av begränsningar innebär att urvalet eller samplet med det språkbruk som används i surveysammanhang kommer att bli skevt ("biased"). Ett skevt urval representerar inte den population utifrån vilken stickprovet drogs. En sådan skevhet ska i möjligaste mån undvikas vid urval av responden-

ter, men det är synnerligen svårt att få kontroll över all form av skevhet och komma fram till ett perfekt representativt urval. Vad man därför behöver göra är att vidtaga åtgärder för att att skevheten ska bli så liten som möjligt. Det finns tre huvudsakliga orsaker eller källor till skevhet:

- *En icke slumpmässig eller icke-sannolikhetsbaserad urvalsmetod används*. Genom att tillämpa ett sannolikhetsurval (randomiserad urvalsteknik) vid samplingen kan man eliminera den mänskliga faktorn vid urval av medlemmar till samplet, och därmed har

A Bryman, (2007) Samhällsvetenskapliga metoder (Liber)